

υποχρυσμένο

Με το νύκτα που ^{υποχρυσμένο}

Μάρτιος 1978

Με το «βιβλίο» προσχυσμένο στο γεγονός
(Μαρούσις Αναγνωστάκης)

Με το «βιβλίο» που ~~είναι~~ ^{είναι} ~~είναι~~ (γεγονός)

«Μέσα στην ποιητική λειτουργία ο ποιητής (1) εργαί-
ζεται περίπου με τα νύκτα, έχοντας το βιβλίο του προ-
σχυμένο αχουρισμένα στο αντικείμενο, την αντίδραση ογ-
ραίου που έχει προσχυθεί από το γεγονός». «Η αλληγορική
γλώσσα από το γεγονός της αντίδρασης που άσκει πάνω στην
ύπαρξη, την ώρα της ποιητικής λειτουργίας, ένα περιστα-
τικό ή περιβόητο που έχουν προσχυθεί».

Οι γραφείς αυτές, δυσκοινημένες πριν 15 χρόνια, ί-
σως γύρω έχουν διευρυνιστεί περισσότερο μέσα μου,
αλλά δεν έχουν ανδρωθεί. Αντίθετα, από τότε που
γραφήσαν (ένα χρόνο πριν δυσκοινηθούν), κέρδιζαν ό-
σοένα έδαφος, φορολόγιο κατά μαρούσις της ποιήσεως με
αναθεωρητική διάθεση. Έτσι, και τώρα, όταν διαβά-
σω ποιήματα του Αναγνωστάκη, και προπάντων όταν
αναμαζώ γενιόσηρα την ποίηση του, βλέπω τα νύκτα
του ποιητή. Και τώρα ο ποιητής, ως αναγνώστης, με
«άγνωστ», έχοντας την προσοχή του στραμμένη στο
γεγονός ή στα γεγονότα. Το γαιόσηρο αυτό διαπρο-
σπαδύσω να διευρυνίσω παραπάνω.

«Έχω την εντύπωση πως, όταν διαβάσετε ένα
ρολογιόμοιο κείμενο, ένα ποίημα ιδιαίτερα, έχετε τη
δυνατότητα να διακρίνετε τη στάση μιας (όχι συμ-
πριμένης) φορητής, ή όποια άλλη στο συγγραφέα του
κείμενου. Η δυνατότητα αυτή, στο βαθμό που υπάρ-
χει, είναι ανεξάρτητη από το πρόσωπο στο οποίο ε-

1. «Εισαγωγή στην ποίηση του Αναγνωστάκη», «Εν-
όχως», τεύχος 34-35, σελίδα 122, 123, Γιάννενα 1965.

χει συντακτικῶς καὶ κείμενο γοῦ κυφαίνει νὰ διαβάσῃ. Αὐτὸ γοῦ διακρίνεται μὲ ἀκριβή βαρύνεια εἶναι μὲ κά-
 θυ (ἕναν προσανατολισμὸ), ὅτι καὶ φανερῶς μὲ μὲς
 συστοχῆς. Μία ἐπισημ. γοῦ καθορίζεται ἀπὸ δύο φα-
 ραχόντες. Ἀπὸ τὸ γοῦ ἐπὶ ὅτι ἀναγράφεται ὁ συγ-
 γραφέας καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀναγνώστη ἐπὶ ὅτι
 ἀνευδύναται. Ἡ δὲ συγγραφέα βρίσκονται ἀνά-
 φρασι τ' αὐτοῦ καὶ δύο παραχόντες, ἀλλὰ οἱ ἐπισημ
 καὶ φανερῶς νὰ εἶναι ἀκριβῆ. ἵσως ὅμως ὅσα εἶναι
 καὶ ἐπισημ γοῦ ἀνευδύναται ἐπὶ τὸν γοῦ ἐπὶ τὸν
 δύο αὐτοῦ καὶ διακρίνεται ἀνευδύναται ἐπισημ: καὶ μὲ
 γοῦ ὁ συγγραφέας ἐπισημ γοῦ τὸν γοῦ, ἔχοντας
 καὶ νῶνα γοῦ τὸν ἀναγνώστη καὶ τὴν ἐπισημ γοῦ ὁ
 συγγραφέας ἐπισημ γοῦ τὸν ἀναγνώστη, ἔχοντας
 καὶ νῶνα γοῦ τὸν γοῦ.

Ἄς δοῦμε ἰδιωτικῶς αὐτοῦ καὶ δύο αὐτοῦ
 ἐπισημ.

Ἐπὶ τὴν ἐπισημ, ἔχοντας τὸ συγγραφέα προσκρινόμενον
 ἐπὶ κατὸ γοῦ. Ὁ γοῦ ἐπὶ τὸν γοῦ τὸν ἀναγνώστη ὅτι
 μὲ τὸν ὁποῖον τὸν ἀναγνώστη. Ἐπισημ γοῦ ἐπὶ τὸν
 γοῦ ὁποῖον τὸν ἀναγνώστη. Ὁ συγγραφέας ὁποῖον τὸν
 καὶ τὴν ἐπισημ «ἐπισημ» κατὸ γοῦ. Καὶ τὸ γοῦ
 αὐτοῦ, γοῦ τὸν ὁποῖον τὸν ἀναγνώστη ὅτι ὅτι
 νῶνα τὸν ἀναγνώστη. Ἐπὶ, τὸ αὐτοῦ τὴν ἀναγνώστη
 ἐπὶ ὁ συγγραφέας ἀποβλέπει ἐπὶ τὴν ἐπισημ κατὸ γοῦ
 γοῦ. Ὁ προσανατολισμὸς ὅπως αὐτοῦ εἶναι ὅτι
 ὅτι νὰ ἀποβλέπει ἀπὸ τὸν γοῦ ὁποῖον τὸν ἀναγνώστη.
 Νὰ ἀποβλέπει ἐπὶ τὴν ἐπισημ αὐτοῦ ὅτι ἐπισημ
 φαίνει καὶ νὰ ἀποβλέπει. Ἡ ἐπισημ τὸν ὁποῖον

1. Για τὸ «ἐπισημ ὅτι» φανερῶς τὸν
 διακρίνεται. Ἄς ἐπισημ ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
 καὶ μὲ τὴν ἐπισημ ἐπισημ.

(η' εδοσ' ἀντιλείπει η'ν ε'νομοσύνην πιν.)

(3)

ἀναγκασμένη ἀπομαρτυρεῖ δεξιότητά σου προϋπόθεσις γιὰ τὴν ὑ-
παρξὴ τοῦ συγγραφέα καὶ ἀντικειμένου. Ὁ συγγραφέας
ὅπως τῆς παραπάνω ἐκείνου δὲν ἀρκεῖται τὸν ὑποδεικ-
νὸ ἀναγκασμένη ὡς ἐπιτόχη, ἀλλ' ὡς τὸν ἀνασχετῶν ὡς
ἀφ' ἑαυτοῦ παρουσία κατὰ τὰ τὸ γίνεσθαι τῆς ποσοτή-
τινός πράξης. Ὁ συγγραφέας, μ' ἄλλα λόγια, καὶ οὕτως, ἀ-
φοῦ γράφει, ἀπαιτῶντος πρὸς τὸν ὑποδεικνὸ ἀναγκασ-
μένη, ἀλλ' ἀνασχετῶν τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ παρουσία του κατὰ τὴν
διαφορὰ μίαν διαδοχικὰ μὲ ἀπόμνημα παραμύθη.

ὅπως
ἀπομαρτυρεῖ
τὸν ὑποδεικνὸ

Στὴν ἐπιτοχὴ ἀναίτια ἐκείνου ὁ συγγραφέας εἶναι
προσαρμοστικὸς πρὸς τὸν ὑποδεικνὸ ἀναγκασμένη κατὰ
τρόπον τοῦ να ἀπομαρτυρεῖται ἀπὸ τὸ πρῶτον τοῦ προσα-
ρμοστικὸς του ἢ παρουσία κατὰ τὸν γινόμενος. Αὐτὸ δὲ
συμβαίνει γιὰ τὸν συγγραφέα αὐτὸς εἶναι ὁπωσδήποτε
ἀδύνατος ἀπὸ καὶ ἐκείνου, ἀλλ' ὡς τὴν ὑπὲρ τοῦ περι-
νει να ἐκφρασθεῖ ὡς ἐπιτοχὴ κατὰ τὸν γινόμενος. Τί
πεῖναι να ἐκφρασθεῖ τὸτε; Συνήθως ὁ συγγραφέας αὐ-
τῆς τῆς οὐσίας ἀναίτια ἐκείνου τοῦ κατὰ τὸν ἢ τοῦ
ὑποδεικνόμενου καὶ ἔχει τὴν ἔφεση να ἐκφρασθεῖ ἢ να
«οὐδ' ἀφ' ἑαυτοῦ» τὸν ὑποδεικνὸ ἀναγκασμένη. Ἐπει γράφει τὸ
ἔγωγ σου ἢ κατὰ τὴν ἰδεολογία, ἀλλοτε ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλο-
τε ἔφεση μὲ τὴν ὑπὲρ κατὰ τὸν συνοδευτικὸν γινόμε-
νος.

Ἐπει ἀπὸ αὐτῆς εἰς δύο ἀναίτια ἐκείνου ὁ-
παρξὸν, ὅπως εἶπα παραπάνω, ἀπείρους ἐνδιαφερόμενος. Στὴν
ἐπιτοχὴ, ὅπως οἱ γινόμενος ἐκείνου, ἴα μὴ ποροῦσαν να τα-
ρασμαδοῦν μὲ αὐτῆς, τοῦ γινόμενος ἀπὸ τὸν αὐ-
τοῦ γινόμενος ἀπὸ ἑαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπὲρ ἢ τὸν ὑποδεικνόμε-
νον. Οἱ αὐτῆς τοῦ γινόμενος ἀπὸ τὰ δύο ἀναίτια
ἐκείνου τοῦ αὐτοῦ παραμύθη εἰς δύο ἀναίτια ἐκεί-
νου τοῦ περιγράφει, ἐνῶ οἱ ὑποδεικνόμενος ἐκείνου τα-
ρασμαδοῦν ὅπως εἰς ἐνδιαφερόμενος οὐσίας. Ἄς συμβαίνει
γὰρ οἱ ἐνδιαφερόμενος ἐκείνου δὲν ἀναγκαστικὸν γι-
νόμενος.

ρητικές συγγραφές. Από την ανάγνωση των κειμένων προκύπτει ότι μέσα στο ίδιο κείμενο ένας συγγραφέας αγγίζει ποικίλες θέσεις και αγγίζει ποικίλες θέσεις ταυτόχρονα να προσεγγίσει άλλοτε ή για άρτια και άλλοτε την άγνη. Δεν είναι λίγες οι φορές που έβλεπα την ένδειξη, διαβάοντας π.χ. ένα ποίημα του Ν.Α. Καρούσου, ότι στον ένα στίχο ο ποιητής ναρκισσώεται το φάρμακός στον ανάγνωση, ενώ στον επόμενο «λάνθασα» είναι το γεγονός. Από την άποψη αυτή, ο συγγραφέας, που δεν κάνει σταθερά προς ή για ή την άγνη άρτια σκέψη, παρατηρούμε ανάμεσα σ' αυτές. Έτσι, οι ενδιαφέροντες αμίνες του ήμισυμοσού κώλου, που προανέγραφα, μόνο ως μέσος όρος όλων των στίχων ενός συγγραφέα μέσα σ' ένα κείμενο (ή σ' ένα ποίημα ή έργο του) μπορούν να εννοηθούν.

Παραπάνω παραθέτω δύο ποιήματα κείμενα που να δείχνω, κ' είναι προσέγγιση, αντίπροσωπική για την πρώτη και ή δεύτερη άρτια σκέψη, του περιεχόμενα, αντίστοιχα.

I

"Αρχίσε για σιγαρή βροχή άρχα προς το βράδυ.
Στις ποικιλίες ο ούρανός γαίνεται για αντίρρηση ρασταβέρη
τηδιάδα
κι ή βροχή είναι για να σωθύνη, όσο να πεις, δέ τσιάζει δι-
όλου με το δάραρο.
Μπορείς να βιώσεις μάτοκε λυρίε ναμένα σουτό ή μέσοο.

(Οι στίχοι είναι)
Πως ο Αγγελος...
μεν να υπακούει
και ν' ελπίσει
διορμάνε

1. Μια τυπική περίπτωση ποιητή που επιμένει από τον ανάγνωση προς το γεγονός περιγράφει ο Καβάφης στο ποίημα «Ο Δαρειός», όπου ο ποιητής φερνάει, πάνω από την τιμή των περιπτώσεων, προσεγγίζει το γεγονός να κατανοήσουμε με ύψιστη και βέβαιη τον Δαρειό.

Είναι να...
μεν να υπακούει
και ν' ελπίσει
διορμάνε

πό-σοῦ εἶναι ἀδιάφορο
Μιὰν ἐποχή βαρυνή και νεύρη σα για βίαια σιουφένη πο-
υαίγια.

Ἐγὼ συρροίσομαι γῶς και γιατι ἄραγε για βροχή μπορεί να
σου δώσει πόσα πράγματα.

-Χωρίς ἀβροχιά εἶναι τόσο ἀνόητο να να σροχιάσαι ὅ-
για αὐτὰ για κέποιαν ὕρα -

Συρροίσομαι ὅπως εἶς φρεσὲς χειμωνιάτικες μάφαρς μιὰν
ἀρρώτικη πυρωδιά

"Ναίτερα ἀπό τίς 6 φέ να υγειοκία παραδουρόζουρα και
το' ἀναφέρο γῶς

"Ἡ για γονιὰ δίπλα στο' αἶμα ε' ἕνα φηγάρο μαγε-
ντιο φέ τίς ἀδιάφορες γωνές

Τὰ συρροίσομαι ὅρα αὐτὰ φέ τὸν ποῖ ἀπρόσπερο ποῖ.
πο ἔρωδιόσου παιδιάσιμα

Μπορεῖ να γοφορεῖς πο' μάδε τι, τι ναφα να γοφρέ-
εις ἔδω για κέποιαν ὕρα

Ἐσύ, ὁ δ. φανός σου, ὅπως αὐτός ὁ υἱός σου ποῖ πορεύεται δι-
τρα σου φέ στο' σουτιάδι

Να γοφορεῖς για μιὰν ἐλάχιση επιγγή γῶς ἴσως δὲν κέ-
ριωθε ὅρε σι ἀτόφε για σέναντ πο' μάδε τι

Τόσο γ' ἂν κριζει νατι ἀνατάνεφα εἶναι να σου συ-
γνήσει κη ἀυρελήν ὑπόδευη γιας ἐπισηροζή

Τῆ χειμωνιάτικη φρολή μάφαρ, πο' μαγεντιο φέ τίς πορ-
λεφες γωνές.

... "Εκεί βρέχει ποτόν για αἰρηνη βροχή χωρίς κίτος.
Μια' αἰρηνη ποζιά βροχῆς κη νύρα, σα φατρίγια.

II

Ἀνέλυμα - εἶδος

ἀνέφορων - ὄρες

τίς πορφεές ποῖ ἀγναντεύουν να γέλαγα,

γοργή ἄγγυς ἔρα ἢ ὄργη σου,
 καὶ γέρας σου ἰσχύρα,
 καὶ σύννεφο σπὸν ἄγλα,
 καὶ διάστυρα
 σου εἶς φῶσι βαδία καὶ κορρί σου.
 ἴσσο γῶς ἐφοίσησεν
 ἢ κορρί δύνατῃ σου.

Καὶ ἔσι μαύλα ἀνίεγο -
 εἰ γῆς βαρσοῦχας
 ἔρα ἔγω καὶ σὴ σέβρα -
 τῆ φανία καὶ τῆ γαγγ σου,
 γαίος βέβαιος -
 καὶ βέβαιος
 καὶ γοδάρει ἐκβάρνα.

(Τὸ πρῶτο ἀγγυε σπὸν Ἀναγνωστῆν καὶ καὶ καὶ ὄσσο-
 τερο εἶναι κήρυκα ἀπὸ καὶ Ἀναγνωστῆν καὶ καὶ Σι-
 υεζιανού).

ἔγω σουτὰ ἀναγνωστῆν σου βασιφεια, ἢ σου
 ἀνάγκαι, ἢ δυνατοῦρα να διαυρίνει μαρτίς τῆ βε-
 σῆ ἐνός συγγραφέα φέσα σ' ἔνα ποσοστῆνός κείνου. Καὶ
 καὶ γορὰ ἔγω τῆν ἀισθῶσι γῶς γράνω σὲ φια τῶν
 κα κρείσῃ, σου γέρω τῆν ἐπιγραφή σου λῶρου σου
 κρείνει τῶν τῆς. Ἀναγνωστῆρα δεῖν να τῶ κα ἔγω.
 ἢ δυνατοῦρα, να διαυρίνει μαρτίς τῆ βεσῶν ἐνός συ-
 γραφέα φέσα σ' ἔνα ποσοστῆνός κείνου, ἔγω σπὸν
 τῆ βεβατοῦρα ὅτι ἀνάγκαι σὴν ἀπιστία τῆς ἐυγρα-
 σῆς. Σὴν ἰδιότῆρα ὀυρατῆ τῆς ἐυγραφῆς να προδί-
 νει καὶ ἐυγραφόμενα. Να προδίνει, τῶ συκαυριφῆ-
 να, τῆν ἀρετῆρα καὶ τῶν τῶν σου. ἔρα ὄσσο, σὶ
 βαδῶ σου ὄταρει σὴν ἀρετῆρα ἀπὴ κατῶσ βίω-

ἀπὸ καὶ τῶν
 ἀπὸ καὶ τῶν

βουλας. Κι αυτό γιατί, καθώς παρουσιάζατε να κληθεί
 αναγκαστικά τους με τον υποδεικνυόμενο αναγκαστικά, βρισκό-
 φατε αφότανε σ' ένα συγγραφέα που μετ' αχνοείν.
 Στην πραγματικότητα όπως συμβαίνει πάστον το αντίθε-
 τω: τα κείμενα αυτά αυριβώς αποφεύγετε σε ώρες εν-
 τούς βουλας. Είναι λίγο παράξενο. Ο ποιητής, που ά-
 ναγκάζει την παρουσία του υποδεικνυόμενου αναγκαστικά, την
 ώρα της ποιητικής λειτουργίας, γίνεται στα όρια της ά-
 τόχους βουλας. Ο αναγκαστικός από το άλλο μέρος σε
 ώρες έντονης βουλας προσεύχει σ' αυτή την πράξη
 του ποιητή.

Τα παραπάνω, ως προσωπική έμπειρία, προύτο-
 δείκουν διάφορα διαβόσματα (κόσο από το λόγο
 της ποιήσης, όσο και από της ηχογραφίας), αλλά ά-
 ναγκάζονται πραγματικά στην ποιήση του Μανώλη Α-
 ναγκαστικού. Μια ποιήση που προδίδει την άδιαρι-
 γκει προσέγγιση του ποιητή στα βιώματα του και
 του, σύμφωνα με όσα προαναφέρω, αποτελεί ά-
 υπαία περίπτωση οργανικής συγγραφής. Περίηκτως
 αναλογις συγγραφής σε κοίμην ότι έχετε πορτίε στην
 νεώτερη, δοχολογία μας. Στην τραϊσία έννοιας
 της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς ή ποιήσης του Α-
 ναγκαστικού (σχετικά με την οργανικότητα της συ-
 γγραφής) συνιστάται από την ποιήση του Μίκου
 Χατζοπού. Είναι κι αυτό μια διμείωση για τη γε-
 νιά αυτή που έλασε, σφρόν να γάντα στο αι-
 वो της οργανικής πράξης.

1. Είναι εύνοχο να είναι να κληθεί για έμπειρη
 οργανικώς έννοια προώντας γιγνια του προύτο.